

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Аҳрорӣ Гулчехрахон Усмонзода дар мавзуи «Асосҳои педагогии истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик дар тарбияи ахлоқии насли наврас», ки барои дарёфти дараҷаи доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии Аҳрорӣ Гулчехрахон Усмонзода дар мавзуи «Асосҳои педагогии истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик дар тарбияи ахлоқии насли наврас» дар заминаи Феҳристи ихтисосҳои кормандони илм аз рӯйи ихтисос дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, иҷро шудааст. Диссертатсия ба бандҳои шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ), аз ҷумла, ба банди 1. – Методологияи таҳқиқотҳои педагогӣ (равишҳои таҳқиқотӣ дар рушди илми педагогика, ҳамбастагӣ ва ҳудудҳои татбиқпазирии онҳо; усулҳои таҳқиқотҳои педагогӣ); банди 6. – Консепсияи таҳсилот (сифати таҳсилот ва технологияҳои арзёбии он; равандҳои инноватсионӣ дар таҳсилот); банди 7. – Педагогикаи амалӣ (ҷамъбасткунии таҷрибаи педагогии пешқадам; ҳаракати инноватсионӣ дар таҳсилот; фаъолияти озмоишию таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ) мувофиқат менамояд.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия.

Таҳқиқоти диссертатсионии Аҳрорӣ Гулчехрахон Усмонзода дар мавзуи «Асосҳои педагогии истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик дар тарбияи ахлоқии насли наврас» ба яке аз мавзӯҳои мубрами педагогикаи замони муосир – таҳқиқи масъалаи ташаккули ахлоқии насли наврас зимни истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик бахшида шудааст. Қайд кардан бамаврид аст, ки дар марҳилаи кунунии вазъи иҷтимоӣ-сиёсии ҷомеа вазифаи ташаккули сифатҳои ахлоқии

насли наврас мубраму ҳалталаб мегардад. Зеро коҳишёбии баъзе меъёрҳо ва арзишҳо, вусъатёбии зиддиятҳои ҳаёти маънавӣ, ба таври кофӣ ташаккул наёфтани низоми арзишҳои ахлоқӣ ба рафтору кирдори насли наврас бетаъсир нест. Сатҳи нокифояи таҷрибаи зиндагӣ, паст будани донишҳои дунявӣ ва динӣ, коҳиш ёфтани нақши оила ва муассисаи таълимӣ боиси гаравидани насли наврас ба сӯи тамоюлҳои равияҳои номатлуби иртиҷой мегардад.

Имрӯз муҳтавои тарбияи насли наврасро бояд тафаккури нави сиёсӣ ва ахлоқӣ дар бар гирад, ки моҳияти онро дастовардҳои истиқлолияти давлатӣ, ҳисси ватанпарварию меҳандӯстӣ, таҳкими худшиносӣ ва худогоҳии миллӣ, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ ташкил медиҳад. Ба раванди мазкур ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик метавонанд таъсири худро расонанд, ки дар онҳо захираи бузурги воситаҳои тарбиявӣ мавҷуд аст. Зикр кардан ба маврид аст, ки анҷом ёфтани чунин диссертатсия то андозае қойи холии мавҷударо дар таҳқиқоти педагогика пур карда, ба омӯзиши амиқи як масъалаи баҳсталаб, мураккаб ва то кунун камтаҳқиқшудаи соҳаи педагогика мусоидат менамояд.

Аз ин рӯ, диссертатсияи доктории Аҳрорӣ Гулчеҳрахон Усмонзода дар мавзуи «Асосҳои педагогии истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик дар тарбияи ахлоқии насли наврас» таҳқиқоти қомеъ роҷеъ ба пажӯҳиши ташаккули хислатҳои ахлоқии наврасон ба шумор рафта, дар илми педагогикаи тоҷик бо чунин вусъати назар ва густурдагӣ ба анҷом расидааст.

Дараҷаи навгонии илмӣ натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмӣ, ки барои ҷимоя нешниҳод мешаванд. Навгонии илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир меёбад, ки аз ҷониби докторант Аҳрорӣ Г.У. муаммои тарбияи ахлоқии насли наврас ошкор карда шуда, хусусиятҳои тарбияи ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи этнопедагогии халқи

точик муайян карда шудааст; роҳҳои ҳавасмандгардонии хонандагон ҷиҳати самаранокии ташаккули хислатҳои ахлоқии онҳо дарёфт карда шуда, шароитҳои педагогии ташаккули сифатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик асоснок карда шудааст. Аз ҷониби диссертант дар шароити муосири иҷтимоӣ фарҳангӣ навиҳои гуногуни фаъолияти тарбиявӣ ҳамчун воситаи муассири ташаккули хислатҳои ахлоқии насли наврас муайян карда шуда, аввалин маротиба роҳҳо, тарзу усул ва воситаҳои ташаккули сифатҳои ахлоқии насли наврас дар руҳияи ватандӯстӣ, инсондӯстӣ, ростқавлӣ, ҳақиқатпарастӣ, таҳаммулпазирӣ, масъулиятшиносӣ ва ғайра муайян карда шудааст.

Муҳимтарин нуктаҳои илмие, ки муаллиф ба ҳимоя пешниҳод намудааст, инҳоянд: ташаккули фазилатҳои ахлоқии насли наврас зимни истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик ҳамчун сифати шахсии насли ояндасоз тавассути саъю кӯшиш ва омодагии этнопедагогии омӯзгорон, дар асоси истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик ба роҳ монда мешавад. Истифодаи бомароми технологияҳои инноватсионӣ ва усулҳои нави интерактивӣ дар машғулиятҳо имкон медиҳад, ки мустақилияти хонандагон дар баргузори чорабиниҳои беруназдарсӣ ва дарки воқеият ташаккул ёбад, раванди тарбияи хислатҳои ахлоқии онҳо дар асоси ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик фаъол гардад. Амсилаи тарҳрезӣшудаи тарбияи ахлоқии насли наврас зимни истифодаи воситаҳои ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик аз қисмҳои таркибии зерин иборат мебошад: фаъолиятӣ, ташаккулдиҳанда ва самаранок.

Илова бар ин, амсилаи тарбияи ахлоқии насли наврас дар асоси меъёрҳои маърифатӣ, эҳсосотӣ, фаъолнокӣ таҳия гардидааст. Он барои баланд бардоштани сифати раванди таълим ва тайёр намудани насли навраси дорой хислатҳои ахлоқӣ пешбинӣ мегардад. Нуктаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда оид ба сифатҳои ахлоқии насли наврас дар

муассисаи таълимӣ самти нави илмӣ назария ва методикаи таълиму тарбия маҳсуб ёфта, аз ҷониби субъектони таълим дар тарҳрезии муҳтавои таълиму тарбия метавонад бомуваффақият татбиқ карда шавад.

Эътимодноӣ ва асоснокии хулосаҳои тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Боэътимодӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот, хулосаҳо ва тавсияҳои дар рисола пешниҳодгардида, бо консепсияи илмӣ педагогӣ, усулҳои назариявӣ ва эмпирикии таҳқиқот, инчунин таҳлили шароит ва натиҷаҳои корҳои озмоишию таҷрибавӣ, тасдиқи нуктаҳои дар фарзияи таҳқиқот пешниҳодгардида, истифодаи усулҳои таҳқиқоти илмӣ ба вазифаҳои марҳалаҳои асосии тадқиқот мутобиқ ва таҷрибаи амалии муаллиф таъмин гардидааст. Онҳо дорои аҳамияти илмӣ ва амалӣ мебошанд.

Ба андешаи диссертант, иқтидори ҳамаҷонибаи роҳҳо, тарзу усул ва воситаҳои тарбиявӣ, пеш аз ҳама, дар ҳазинаи маънавию ахлоқии этнопедагогикаи халқи тоҷик маҳфуз аст. Раванди тарбияи ахлоқии насли наврас дар шароити муосир омӯзиши тамоми омилҳои иҷтимоиро, ки ба ташаккул ва рушди ҳаматарафаи шахсият таъсир мерасонад, тақозо менамояд.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, панҷ боб, фаслҳо, хулоса, феҳристи адабиёти истифодашуда ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натоиҷи таҳқиқот иборат аст. Матни диссертатсия аз 336 саҳифаи чопи компютерӣ иборат мебошад. Дар диссертатсия 20 ҷадвал ва 20 расму диаграмма ҷой дода шудааст.

Дар муқаддима мубрамии муаммои таҳқиқшаванда асоснок гардида, объект, предмет, ҳадаф, фарзия, вазифаҳои он муайян шудаанд. Асосҳои методологӣ, марҳилаҳо ва усулҳои таҳқиқот муайян шуда, навоарӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, нуктаҳои барои дифоъ пешниҳодшаванда мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Боби якум - «Ҷанбаҳои илмӣ-назариявии ташаккули хислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик» унвон дошта, дар он мафҳуми ахлоқ ҳамчун сифати муҳими ахлоқии инсон ва рисолати тарбиявии он муайян мегардад.

Фасли аввали диссертатсия - «Тафсири ахлоқ дар масири илми этнопедагогика» ном дошта, дар он мафҳуми «ахлоқ» чун раҳнамои инсон ва ҷомеа шарҳ дода шудааст, ки ҳар як инсонро ба роҳи рости дуруст, рафтори оқилона, инсондӯстӣ, ватандӯстӣ, ваҳдату ягонагӣ, созандагиву бунёдкорӣ, нақҷкорӣ, дастгирии یتимон, дармондагону бенавоён ва ғайра раҳнамун месозад. Он барои амалҳои хайру некро анҷом додан ва тибқи вичдон амал намудан мусоидат менамояд. Диссертант қайд намудааст, ки мафҳуми «ахлоқ» аз давраҳои хеле дури таърихӣ дар вучуд, аз сиришт, хун, мағзу устухон, анъана ва урфу одатҳо, рафтору кирдори халқи тоҷик ҷой гирифтааст.

Фасли дуюм - «Осори мутафаккирони барҷаста ва педагогикаи халқи тоҷик дар бораи тарбияи ахлоқии насли наврас» ном дошта, диссертант таъкид кардааст, ки мутафаккирони бузурги тоҷику форс дар асарҳои худ зарурияти илму дониш ва омӯзишу тарбияро дар инкишофи шахсият ва ҳаёти инсон муҳим арзёбӣ кардаанд. Асарҳои адибону мутафаккирони бузургу оламшумули халқи тоҷик, ба монанди «Панднома» - Абӯмансур Муҳаммади Мотурӯдӣ, «Қобуснома»-и Унсӯрулмаолии Кайковус, «Насиҳат-ул-мулук»-и Муҳаммади Ғаззоӣ, «Ахлоқи Носирӣ»-и Насируддини Тӯсӣ, «Ахлоқи Ҷалолӣ»-и Ҷалолуддини Даввонӣ, «Гулистон» ва «Бӯстон»-и Саъдии Шерозӣ, «Баҳористон»-и Абдурраҳмони Ҷомӣ, «Футувватномаи султонӣ» «Захират-ул-мулук»-и Мир Сайид Али Ҳамадонӣ ва «Ахлоқи Мӯҳсинӣ»-и Ҳусайн Воизи Кошифӣ, дар тарбияи ахлоқии насли наврас нақши муассир доранд.

Дар фасли сеюми боби якум - «Фолклор ҳамчун манбаи муҳими тарбияи ахлоқӣ дар педагогикаи этникии халқи тоҷик» таъкид мешавад, ки зарбулмасалу мақолҳо, чистон, суруд, афсона, рубой, эпоси «Гурӯғлӣ» ва ғайраҳо орзуву ормон, завқи бадеӣ ва руҳияи халқро таҷассум намуда, дар тарбияи насли наврас нақши назаррас доранд.

Қобили қайд аст, ки дар ин боб муаллиф тамоми мафҳумҳои калидии мавзӯи таҳқиқотро аз манбаю сарчашмаҳои илмӣ ба таври муфассал таҳлил ва баррасӣ намудааст, ки барои кушодани моҳияти муаммои таҳқиқот мусоидат менамояд.

Боби дуюм - «Тавсифи махсусиятҳои тарбияи ахлоқии насли наврас дар фарҳанги этнопедагогии халқи тоҷик» ном дошта, аз се фасл иборат аст.

Дар фасли якум - «Фарҳанги этнопедагогӣ ҳамчун падидаи иҷтимоӣ-фарҳангӣ» муаллифи рисола таъкид кардааст, ки илми педагогика дар шароити муосир масъалаи эҳё намудани анъанаҳои фарҳангии миллиро ба миён мегузорад. Пешрафти ҷомеа ба фарҳанги педагогӣ вобаста аст, зеро фарҳанги педагогӣ қисми таркибии фарҳанги умумӣ мебошад. Фарҳанги педагогӣ ба таълим, тарбия ва ташаккули шахс равона мегардад. Фарҳанги этнопедагогӣ бошад, бештар ба тарбияи хусусиятҳои миллии тарбия намудани насли наврас ва ҷавон таъсия менамояд.

Дар фасли дуюм - «Тарбияи ватандӯстии насли наврас дар заминаи анъанаҳои халқи тоҷик», диссертант зикр намудааст, ки дар фарҳанги этнопедагогии халқи тоҷик ба масъалаи тарбияи ҳисси меҳру муҳаббат нисбат ба Ватан таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир шудааст. Ин эҳсос сараввал дар оила, баъдан дар ҷомеа ташаккул меёбад. Он таассуроте, ки шахс дар синни кӯдакӣ аз табиати Ватан, бозиҳо, сурудҳои халқӣ, зарбулмасалу мақол, мусиқӣ, осори ҳунармандони мардумӣ, афсона, ривоятҳои халқӣ

мегирад, ки ўро ба зодгоҳи худ, ки онро Ватан меноманд, пайванд менамояд.

Дар фасли сеюм - «Тарбияи меҳнатдӯстии насли наврас дар педагогикаи этникии мардуми тоҷик», диссертант таъкид намудааст, ки тарбияи меҳнатӣ қисми таркибӣ ва ҷудонашавандаи фарҳанги этнопедагогии мардуми тоҷик аст. Дар он нишон дода шудааст, ки танҳо дар натиҷаи мунтазам ва суботкорона меҳнат кардан, фикр, ирода, ҳиссиёт ва дигар хислатҳои ахлоқии инсон рушд ва такомул меёбанд. Дар насли наврас ҳангоми меҳнат кардан ҳисси дӯстию рафоқат ва ёрии ҳамдигарӣ, ҳурмат кардани заҳмати дигарон, поквирдонӣ, масъулиятшиносӣ ва дигар сифатҳои ахлоқии инсон ташаккул меёбанд.

Боби сеюм - «Роҳҳои баланд бардоштани самаранокии ташаккули хислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогика» ном дошта, аз се фасл иборат аст.

Дар фасли якум «Оила - ниҳоди бунёдии тарбияи ахлоқӣ» диссертант таъкид намудааст, ки оила ниҳоди иҷтимоӣ буда, аввалин мактаби тарбия ба ҳисоб меравад. Агар тарбияи ватандӯстию ифтихори миллӣ дар муассисаи таълимӣ зимни тадриси фанҳои таълимӣ, нақшаю тадбирҳо сурат бигирад, дар хонавода он озод аст. Маҳз дар оила хислати ба муҳити ҷомеа мутобиқшавии шахс оғоз меёбад ва тарбияи оилавӣ ба ташаккулёбии ӯ замина мегузорад.

Дар фасли дуюм - «Фарҳанги таҳаммулпазирии этникии насли наврас ҳамчун воситаи пешгирии низоъҳои байналмилалӣ», муаллиф чунин меҳисобад, ки дар шароити ноустувории сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ нақши фарҳанги миллӣ дар тарбияи таҳаммулпазирӣ ҳамчун ҷузъи фарҳанги маънавию ахлоқии шахсият хеле меафзояд. Солҳои охир масъалаи баланд бардоштани ҳисси таҳаммулпазирии насли наврас ба масъалаи аввалиндараҷа ва ҳалталаби соҳаҳои мухталиф табдил ёфтааст.

Фасли сеюм - «Фарҳанги муоширати байналмилалӣ ва таъсири он ба тарбияи ахлоқии насли наврас» номгузорӣ шудааст. Чи тавре, ки аз диссертатсия бармеояд, муҳтавои тарбия намудани фарҳанги муоширати байнимиллии насли наврас дар асоси истифодаи ғояҳои этнопедагогика, пеш аз ҳама, ташаккули маҷмӯи дониш, малака ва маҳорати насли наврас дар асоси таҷрибаи халқӣ мебошад. Муаллиф дуруст қайд менамояд, ки тарбияи фарҳанги муоширати байналмилалии насли наврас як раванди мураккабе мебошад, ки ба иҷтимоисозии шахс равона мегардад. Омӯзгор бояд ба шогирдон оид ба фарҳанги муоширати байни миллатҳо донишҳои назариявӣ диҳад ва барои ташаккули малакаи муоширати онҳо бо намояндагони миллатҳои дигар кӯшиш намояд.

Боби чорум - «Шароитҳои педагогии тарбияи ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогии халқӣ тоҷик» ном дошта, аз се фасл иборат аст.

Дар фасли якум - «Роҳҳои таъсири расму оин ва маросиму анъанаҳои халқӣ ба тарбияи ахлоқии насли наврас» диссертант қайд намудааст, ки аз замонҳои қадим мардуми тоҷик соҳиби расму анъана ва маросимҳои гуногун буданд, ки аксари онҳо дорои хусусиятҳои ахлоқию маънавӣ ҳастанд. Ба андешаи муаллиф, расму анъана ва ҷашну маросимҳои миллӣ дорои аҳаммияти фарҳангӣ, этнографию таърихӣ, ахлоқию тарбиявӣ ва зебоишиносӣ мебошанд.

Дар фасли дуюм - «Баланд бардоштани сатҳи тарбияи ахлоқии насли наврас ҳамчун воситаи муқовимат бар зидди ғояҳои террористӣ ва экстремистӣ» муаллиф оид ба муаммои муҳими ҷомеа, яъне терроризму ифротгароӣ, ки барои тарбияи насли наврас хатари бузург дорад, таҳқиқот бурдааст. Чи хеле ки диссертант зикр намудааст, ифротгароӣ ва ҷиноятҳои фаромиллӣ барои насли наврас хатари бузург дошта, огоҳ будан аз фарҳангу тамаддуни миллӣ барои хушёриву зиракии сиёсӣ мусоидат хоҳад кард.

Фасли сеюм - «Тарбияи ҳисси масъулиятшиносии насли наврас тавассути фарҳанги этнопедагогӣ» номгузорӣ гардидааст. Муаллиф қайд менамояд, ки дар давраи наврасӣ давраи худомӯзӣ ва худтакмилдиҳӣ буда, дар ин давра сифатҳои мардонагӣ, ватандӯстӣ, қавииродагӣ, мубориза бурдан баҳри мақсадҳои олии ташаккул меёбанд. Ба андешаи диссертант, масъулиятшиносӣ ҳислати муҳими шахс аст, ки тавассути он наврас барои рафтору кирдори худ ҷавобгариро ҳис мекунад, натиҷаи кори иҷрошударо таҳлил мекунад ва аз натиҷаи таҳлил хулосаҳои амиқ мебарорад.

Боби панҷум - «Технологияи ташаккули ҳислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогӣ» номгузорӣ шудааст.

Фасли якум - «Соҳтор ва мундариҷаи амсилаи ташаккули сифатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогика» ном дошта, дар он диссертант зарурати таҳияи амсиларо таъкид намудааст. Мақсади амсилаи пешниҳодшуда ташаккули ҳислатҳои ахлоқии насли наврас дар раванди тарбия тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик мебошад.

Муаллиф ба хулосае омадааст, ки раванди ташаккули ҳислатҳои ахлоқии хонандагон ҳангоми татбиқи барномаи «**Ташаккули ҳислатҳои ахлоқии хонандагон тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик**» нисбатан самарабахш мегардад.

Фасли дуюм - «Шароитҳои педагогии татбиқи амсилаи ташаккули сифатҳои ахлоқии насли наврас тавассути ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик» ном дошта, дар он диссертант қайд намудааст, ки ташаккули ҳислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогӣ дар муассисаҳои таълимӣ бо назардошти вимоҳҳои тарбия ва талаботи ҷомеа ба роҳ монда мешавад. Ба андешаи муаллиф, се шартҳои педагогӣ барои ташаккули ҳислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути этнопедагогика муҳим аст:

- 1) Ташаккули вежагиҳои этникии насли наврас тавассути ҳамкорӣ бо марказҳои фарҳангӣ, осорхонаҳо, китобхона ва ташрифи мавзеҳои таърихӣ;
- 2) Ташаккули ҳисси таҳаммулпазирӣ ва муоширати байнимиллӣ дар муҳити бисёрфарҳангӣ;
- 3) Робитаи омӯзгор ва ҳамкориҳои пайвастаи ӯ бо волидайнӣ хонандагон.

Фасли сеюм - «Самаранокии корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба ташаккули хислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик» унвон дошта, муаллиф таъкид намудааст, ки дар шароити муосири ҷомеа ҳадафи асосии соҳаи маориф тарбия намудани шахсони дорои хислатҳои баланди ахлоқӣ дар асоси арзишҳои миллӣ мебошад.

Қобили қайд аст, ки яке аз ҷанбаҳои мусбӣи таҳқиқоти мазкур ташкили озмоиши педагогӣ ва тавсифи натиҷаҳои он аз ҷониби диссертант маҳсуб меёбад. Ҳадафи асосии гузаронидани озмоиш дар доираи таҳқиқоти Аҳрорӣ Г.У. ин санҷидани самаранокии фарзияи пешниҳодшуда маҳсуб меёбад. Яъне, ташаккули хислатҳои ахлоқии насли наврас тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогии халқи тоҷик дар он маврид самаранок мегардад, агар он дар заминаи амсилаи ташаккули хислатҳои ахлоқӣ бо истифода аз шароити муайяншудаи педагогӣ амалӣ карда шавад.

Дар хулосаи умумӣ натиҷаҳои таҳқиқот ҷамъбаст гардидаанд.

Дар нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшудаи муаллиф ба таври пурмаъно моҳияти концепсияи мазкур дарк карда мешавад. Ба таври умум, концепсия ба қадри кифоя мувофиқ карда шудааст ва эродидиро талаб намекунад. Мазмуни асосии он дар бобҳои диссертатсия густурда шуда, мантиқи ифодагардии маводҳои назариявӣ ва тавсифи таҳқиқоти эмпирикиро муайян кардааст. Мантиқи мазкури таҳқиқот ба

дарки мавқеи ишғолкардаи илмӣ муаллиф ва фаҳмидани ғояи асосие, ки ҳамчун пояи базавии коркарди концепсияи педагогии муаллиф гузошта шудааст, имконият медиҳад.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот аз он иборат аст, ки муқаррароти таҳқиқот барои ҷустуҷӯҳои илмӣ минбаъда дар соҳаи баланд бардоштани тарбияи ахлоқии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути истифодаи ғояҳои этнопедагогика, ҳамчунин дарёфти методҳо, воситаҳои таълиму тарбия ҳамчун асоси назариявӣ хизмат карда метавонанд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки натиҷаҳои бадастомада, мавод ва хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳангоми коркарди курси назариявӣ ва амалии педагогика, фанҳои силсилаи гуманитарӣ-ҷамъиятии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, курсҳо ва семинарҳои махсус аз рӯйи равияҳои фанҳои мазкур ба таври васеъ истифода бурдан мусоидат менамояд. Амсила, технологияи педагогии коркардшуда ва тавсияҳои аз ҷиҳати илмӣ асосноки педагогии раванди мазкурро омӯзгорон метавонанд дар фаъолияти ҳаррӯзаи хеш дар амал истифода намоянд.

Интишорот аз рӯйи мавзун диссертатсия. Натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 2 монография, 43 мақолаи илмӣ, ки дар маҷмӯаҳои корҳои илмӣ, дар маводи конференсияҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, аз онҳо 17 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати маориф ва илми Федератсияи Россия ба таъъ расидаанд.

Эроду тавсияҳо оид ба диссертатсия. Дар баробари вучуд доштани натиҷаҳои арзишманд ва дастовардҳои илмӣ назаррас, ки маҳсули фаъолияти пурсамари муаллифи диссертатсияи мазкур аст, дар таҳқиқот баъзе камбудӣҳо ва норасоиҳо ба мушоҳида мерасанд, ки ба эътибор

гирифтани он ба андешаи мо, барои боз ҳам баланд бардоштани сифати кори илмӣ-таҳқиқотӣ кӯмак мерасонад:

1. Диссертант дар баъзе маврид, дар боби якум ба таҳлили назарияҳои муҳаққиқони олимони хориҷӣ пардохтааст. Хуб мешуд, агар муҳаққиқ бештар аз сарчашмаҳои олимони тоҷику форс истифода мекард.

2. Мафҳумҳои калидӣ, ба монанди «педагогикаи халқӣ», «этнопедагогика», «фарҳанги этнопедагогӣ» дар матн бо таърифҳои гуногун оварда шудаанд. Пешниҳод мешавад, ки ҳамаи мафҳумҳои калидӣ бо таърифҳои ягона ва мувофиқ бо меъёрҳои академӣ маънидод карда шаванд.

3. Тавсияҳои амалӣ асосан умумӣ ва назариявӣ мебошанд, ки барои мутахассисони соҳа (педагогон) то андозае мубраманд. Хуб мешуд, агар пешниҳодҳо ва тавсияҳо бо мисолҳои мушаххас ва роҳнамоии амалӣ пешниҳод карда мешуданд.

4. Усули навишти номи муаллифон ва танзими феҳристи адабиёт эҳтиёҷ ба таҷдиди назар дорад. Пешниҳод мешавад, ки феҳристи адабиёт бо риояи меъёрҳои ягонаи академӣ ва стандарти байналмилалӣ мутобиқ карда шавад.

5. Дар матн хатоҳои имлоӣ ва китобатӣ ба назар мерасанд, ки ба сифати кори илмӣ таъсир мерасонанд. Ислоҳи онҳо барои боз ҳам беҳтар шудани сифати кор мусоидат хоҳанд кард.

Нуктаҳои баёншуда танҳо пешниҳод буда, ҳаргиз арзиши назарӣ ва амалии таҳқиқоти мазкурро коҳиш намедиханд.

Дар умум, муаллифи диссертатсия Аҳрорӣ Гулчеҳрахон Усмонзода ҳадафҳои гузошташудаи таҳқиқотро пурра ҳал намуда, хулосаҳо тибқи вазифаҳои пешгузоштаи таҳқиқот асоснок карда шудаанд, мундариҷаи кори мазкур мутобиқи назари мантиқӣ шакл гирифтааст ва муаллиф соҳиби қобилияти хуби илмофарӣ мебошад.

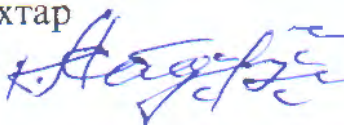
Мазмуну мухтавои автореферат бо фишурдаҳои он, ки бо ду забон: тоҷикӣ ва русӣ интишор гардидаанд, мувофиқати комил бо мундариҷаи диссертатсияи дошта, моҳияти корро яққоя бо интишороти муаллиф пурра инъикос мекунад.

Хулосаи ҷамъбасти. Диссертатсияи Аҳрорӣ Гулчеҳрахон Усмонзода дар мавзӯи «Асосҳои педагогии истифодаи ғояҳои этнопедагогикаи халқи тоҷик дар тарбияи ахлоқи насли наврас» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) диссертатсияи баанҷомрасидаи таҳассусӣ буда, дар сатҳи баланди илмӣ омода шудааст ва ба талаботи Низомнома оид ба Шурои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйироту иловаҳо аз 26.06.2023, №295 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогикаи
Донишгоҳи давлатии Бохтар

ба номи Носири Хусрав:

Абдурахимзода Қудратулло
Саид

Имзои профессор Қ.С. Абдурахимзода тасдиқ менамоям:

Сардори ШК ва КМ-и МДТ-и
«ДДБ ба номи Носири Хусрав»

Нажмидинов М.М.

Суроға: 735140. Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, ш.Бохтар,
кӯчаи Айни, 67. Тел.+(992)3233-25481* Моб.918274643.
E-mail: abdusamad06@mail.ru

«23» 01 2026 с.